

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 7. septembra 1864. ~

Gospodarske stvari.

Korist poljskega kolobarjenja ali semenskega vrstenja.

Ni je, bi djal, ne njive ne zemlje, ktera bi se z enakimi večletnimi, zaporednimi pridelki ne izmolzla in tako spustobila, da bi se zadnjič nič prida več ne pridelalo na nji. Nekatere rastline se posebno slabo obnašajo, če se več let zaporedoma na isto njivo sejejo ali sadé. Tako na priliko, rudeča detelja ne rodi dobro, če se poprej kakor čez 6 let zopet seje na isto njivo, grah pa čez 7 do 9 let. Nekatere rastline, posebno žito preraste plevél, če se več let zaporedoma na isto njivo sejejo, tako, da je gospodar dostikrat prisiljen, s posetvijo prenehati in njivo zastran plevéla v praho pustiti.

To je bilo najbolj vzrok, da so jeli gospodarji z razno posetvo kolobariti. In ker nas kmetijska kemija uči, da širokopernate rastline ne izmolzejo prsti tako kakor ozkopernate, temuč jo tū in tam še tudi zboljšajo, začeli so umni gospodarji po strnini širokopernate rastline, kakor na priliko, krompir, sočivje, deteljo itd. sejati ali saditi, in temu kmetijstvu so gospodarji dali imé „kmetijsko kolobarjenje“ ali „semensko vrstenje.“

Poglaviten dobiček, in reči se smé, največi dobiček kolobarjenja je, da se malo izmolze zemlja.

Drug velik dobiček kmetijskega kolobarjenja je, da se prahi ali popolnoma slovó dá, ali da je je saj redko treba. — Nekteri gospodarji so menda njive v praho največ zato puščali, da so na njih svojo živino borno pasli in da so njivo prehudega plevéla oprostili. Prahe se dajo le ondi zagovarjati, kjer je malo ljudstva in kjer je poleg obdelovanega polja tudi dovelj senošet in pašnikov. Kar se je začela detelja bolj pogostoma pridelovati in živina v hlevu krmiti, si vé gospodar boljšo klajo za svojo živino pridobiti, kakor je ona, ki jo živina po prašni njivi pobira; s tem pa, da po žitu sadi krompir ali kak drug okopovaven sad, zemljo plevéla čisti in jo rodovitnejšo napravlja, in po tem takem mu ni treba prahe celó ne ali saj redko-kerikrat.

Tretji dobiček obdelovanja njiv po kolobarju je pa ta, da gnoj zemlji dalje časa tekne kakor ondi, kjer se zaporedoma žito prideljuje. Kdor iz svoje njive le žito na trg vozi, jo silno izmolze; porok smo mu, da ne bo dolgo kolovratil. Slavni baron Liebig pripoveduje mnogo izgledov od krajev, ki so bili nekđaj neizrečeno rodovitni, kakor okolica Ninive, Babilona, rimska Romanija; ker pa so v eno mer žito sejali, so izmolzli zemljo tako, da se je izvrgla v pustote. Zgodovina te kraje sedanjim gospodarjem postavlja v svarilni izgled!

Kolobarjenje ali premenjevanje gospodarstvo odločuje žitu menj prostora za posetev in mu vvrstuje take rastline, ktere zemlje tako hudo ne izpijo, ampak jo, kakor na pr. detelja, po organskih tvarinah še zboljšajo, — sadé se taki sadeži, kateri s svojimi koreninami globoko segajo v zemljo in tako rudninski, to je, tisti živež zajemajo izpod zemlje, kateri se za njimi sejanemu žitu dobro prilega; — tako se vse snove, ki jih ima zemlja v sebi, poredoma porabijo; različne pridelke daje ista njiva, in vendar se ji njena rodovitna moč varuje, ker to leto se ji jemlje to, drugo leto drugo.

Po večem pridelku klaje se pri takem premenjevanem gospodarstvu več in boljšega gnoja napravi kakor pri samem žitu, in kar se pri tem gospodarstvu svetá žitu odtegne, se mu po bogati žetvi nadomesti.

Daljni dobiček kolobarjenja paje: boljša razdelitev delavnih močí. V tem, ko ima kmetovavec, ki samo žito prideljuje, pri setvi in žetvi obilo opravka, kadar pa žito raste, praznuje in križem roké drži, ima gospodar, ki se s kolobarjenjem pečá, pri obdelovanju listnatih pridelkov že poleti, kadar rastejo, kakor tudi pozneje, kadar iz pridelkov napravlja olje, sladkor, špirit, prejo itd. obilo opravka.

Pri kolobarju se dajo tudi še drugi dobički naštet, katerih bi ne imel noben gospodar prezreti, namreč da se njive vedno bolj plevéla čistijo, da živino bolje redi, da polje bolje obdeluje in da bolje za razdelitev gnoja skrbi itd.

Gospodarske skušnje.

* Koliko je treba živini pašnika? Da se živina more zadosti rediti na pašniku, treba je, da pašnik ima primerno velikost, sicer živina na njem strada (gladuje) in se s praznim trebuhom okoli klati. Po skušnjah je dognano, da molzna krava potrebuje 2 oralov in pol pašnika, da ondi najde celo leto hrane, vozni konj pa 3 oralov in pol. Ako se več repov pase na tolikem prostoru, nimajo dosti paše. — Ta račun jasno kaže revščino naših pašnikov, kjer se ne navadno toliko živine pase, da v kratkem vso dobro travo popase, potem pa strada ali „tobak pije“, kakor pravijo na Kranjskem.

* Oves iz Georgije (Georgihafer) najbolji oves! — Belgiški posestnik Charles v Sterpigni piše o njem to-le: „Šest let že pridelujem oves iz Georgije, in tako dobro se mi je sponesel vsako leto, da zdaj ne sejem nobenega družega. Oves iz Georgije ima debelo, rumenkasto-belo zrnje in 14 dni poprej dozori kakor navadni oves. Slama je debelejša, in živina jo kaj rada jé. Težák je in bolj rodoviten memo navadnega.“

* Premog (kamnitno oglje) pomaga, da prešiči raji žró in se lože izpitajo. To so sku-